

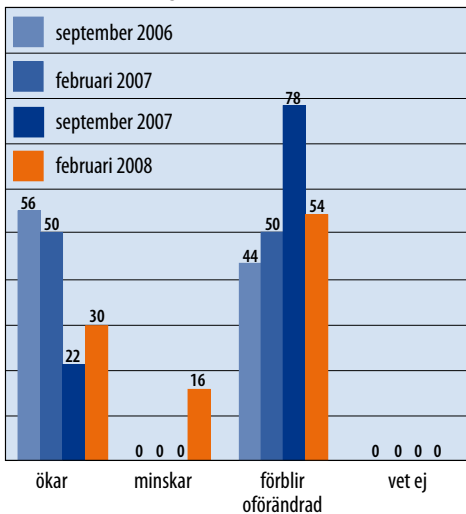
Nu är frågetecknen många och stora!

Finansmarknaderna har globalt varit minst sagt turbulenta under det senaste halvåret. Bostadskreditskrisen i USA har visat sig vara mera omfattande – också geografiskt – än vad man trodde. Och nu talas det om sviktande framtidstro bland de amerikanska konsumenterna.

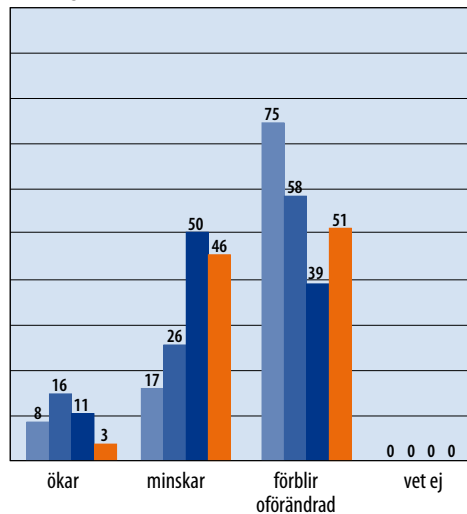
Hittills har Finland skonats från häftiga kast men oron återspeglas ändå klart i vinterns Ekonomienkät som pejar andelsbanksdirektörernas syn på framtiden. Räntorna sjunker men detta innebär inte att efterfrågan på bostadslån eller fondandelar ökar – tvärtom väntar man sig klart dalande siffror.

Mats Kockberg, Interpersona Sondera Research

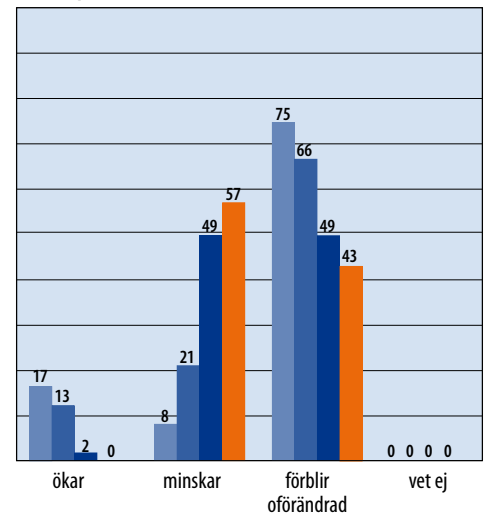
Hur bedömer Ni att efterfrågan på konsumtionskrediter utvecklas inom Ert bankområde under de följande sex månaderna? Efterfrågan:

Hur bedömer Ni att efterfrågan på bostadskrediter utvecklas inom Ert bankområde under de närmaste sex månaderna? Efterfrågan:

Hur bedömer Ni att bostadsproduktionen utvecklas inom Ert bankområde under de närmaste sex månaderna? Bostadsproduktionen:

Ingen panikreaktion gällande

konsumtionen

Bankdirektörernas syn på hur efterfrågan på konsumtionskrediter utvecklas fram till hösten har klart förändrats på ett halvt år. Intressant är att konstatera att opinionerna nu är klart mera splittrade än senast. Var tredje svarande – betydligt flera än hösten 2007 – är optimister och räknar med att konsumtionsfesten fortsätter. Men var sjätte tror å andra sidan att efterfrågan går ned – en klar förändring från september då ingen (!) räknade med vikande siffror.

Divergenserna kan inte tolkas på annat sätt än att stor osäkerhet råder när det gäller i vilken mån medborgarna vill fortsätta att konsumera på kredit en tid till.

Bostadsmarknaden murknar

En till synes evig diskussion förs kring de finländska köksborden om bostadspriserna och deras utveckling. Sanningen är givetvis att det även här är marknadsekonomins lagar som gäller: stor efterfrågan är lika med höga priser och vice versa.

Det är därför intressant att notera att bankdirektörerna nu sänder en klar och tydlig signal: marknaden avmattas vilket sannolikt kommer att återspegla sig i den genomsnittliga prisnivån. S.g.s. ingen tror längre på att efterfrågan på bostadskrediter ökar. Hälften räknar med att efterfrågan de facto sjunker och resten med status quo. Bostadsboomen tycks vara över för denna gång...

Nedåt i byggbranschen

Bankdirektörernas kristallkula visar att också bostadsproduktionen kommer att avta. Detta står väl i paritet med synen på efterfrågan på bostadslån.

Opinionen är i själva verket ännu mera uttalat pessimistisk: 0 procent av de svarande räknar med att bostadsbyggandet i den egna regionen skall öka under våren och sommaren – perioder som vanligtvis brukar vara högsäsong för timmermän, snickare, el-montörer och andra yrkesmän i byggbranschen. Nästan 60 procent av bankdirektörerna räknar nu med att bostadsproduktionen reellt skall minska. Siffran är uppseddsväckande hög!

Så här utförs Ekonomienkäten:

Undersökningen utförs av konsultbolaget Interpersona och riktas till de verkställande direktörerna vid landets 50 största andelsbanker. I början

Hur djupt och långvarigt dyker USA?

Vi har brett professor Anders Löflund vid Svenska handelshögskolan kommentera resultaten i vinterns enkät. Han fäster omedelbart uppmärksamheten vid de stora förändringarna som skett på ett halvt år.

– Mycket har hänt sedan senast, i synnerhet beträffande konsumentsentimentet i USA.

Frågan är nu närmast hur djupt och långvarigt USA dyker och i vilken grad det känns hos oss? Börs pessimismen nu är rekordstor och det har ju inte rätt direkt brist på USA-drivna recessionspekulationer som även påverkat bankdirektörerna. Det ska bli intressant att se när de första tecknen på köptillfällen syns i barometern.

Många finska aktier har ju redan fallit rejält i kurs.

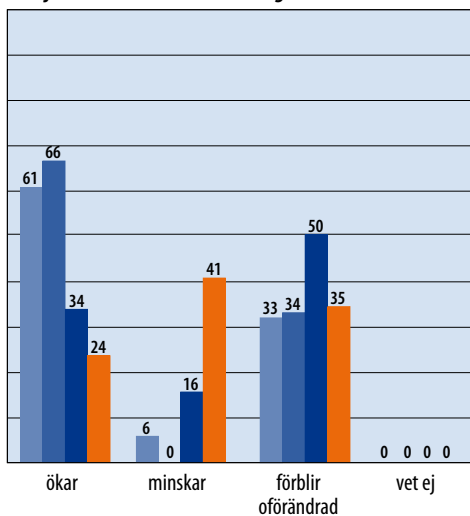
Han noterar också den totala vändningen av räntesyner från stigande till fallande.

– Det är en direkt reflektion av de korta marknadsräntornas beteende under kreditkrisen fr.o.m. sommaren 2007. Riskaversionen skrämde mycket pengar från kre-

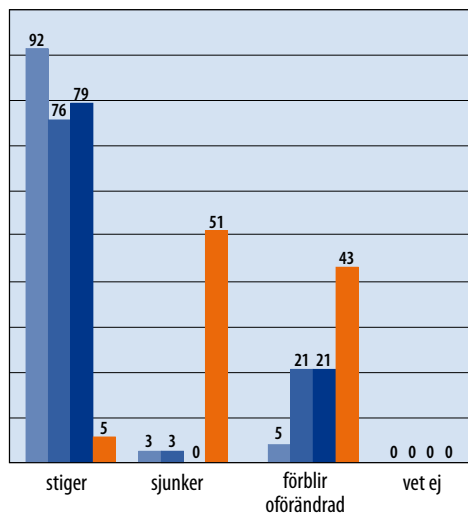
ditpapper samt aktier till riskfria räntepapper.

– Det är även intressant att notera att efterfrågan på fond- och försäkringsprodukter ser ut att minska. Kunderna kan kanske ses dra sig tillbaka om de upplevt förluster i sina fondbesparingar, säger Anders Löflund.

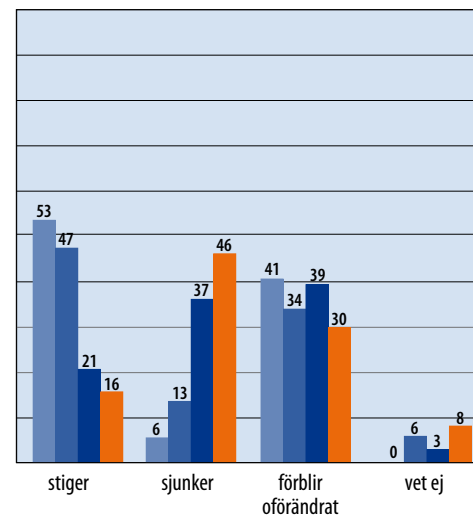
Hur bedömer Ni att efterfrågan på fondandelar och försäkringsplaceringar utvecklas inom Ert bankområde under de följande sex månaderna? Efterfrågan:

Hur bedömer Ni att räntenivån utvecklas under de följande sex månaderna? Räntenivån:

Hur bedömer Ni att OMX Helsinki-indexet utvecklas under de följande sex månaderna? OMX Helsinki-indexet:

Också fondsparandet nedåt

I höstens Ekonomienkät började kurvorna gällande förväntningarna för fondsparandet peka nedåt. Nu har trenden fortsatt och förstärkts. Var tredje bankdirektör prognosticerar minskande efterfrågan vad gäller fondandelar och försäkringsplaceringar. Hela fyra av tio räknar med sämre affärer på den punkten.

De sjunkande börskurserna ser ut att i hög grad påverka marknaden och sparviljan. Ett rätt kontroversiellt fenomen i ett läge där man allmänt talar om att en allt större del av tryggheten i framtiden kommer att bygga på egna besparingar.

Räntorna sjunker

Bankdirektörernas uppfattningar om ränteutvecklingen har förändrats drastiskt på ett halvt år. I höstas trodde ännu fyra av fem att räntan stiger men den amerikanska centralbankens radikala sänkningar sätter sin prägel på förväntningarna också hos oss som är en del av det europeiska centralbankssystemet. Nu tror bara var tjugonde på att räntorna stiger medan hälften räknar med sänkning.

I en globaliserad världsekonomi påverkar allting alla och reaktionen från andelsbanksfältets horisont är därför inte oväntad. Men med de många osäkerhetsmomenten i USA:s ekonomi kan vad som helst ännu hända. Att stimulera ekonomin med räntesänkningar i ett läge där också inflationen tilltar kan vara ett väl vägt steg.

Ingen uppgång på börsen?

Börskurserna har dalat under den senaste tiden och får man tro på Ekonomienkätens resultat kommer denna utveckling att fortsätta. Knappt hälften av de svarande spår fortsatta kursnedgångar medan bara var sjätte hyser mera optimistiska tankar.

Börspelet är dock såväl spekulativt som känslolinfierat och i något skede bryts trenden – börsinvesteringarna köper gärna när priserna är låga och kommande stegringar diskonteras i god tid. Vissa hävdar att denna punkt redan har nåtts men den ultimata sanningen får vi givetvis veta först senare. Andelsbankdirektörerna tycks emellertid inte tro på att vändningen ännu står för dörren.

av februari hade 37 svarat och svarsprocenten är därigenom 74. Mätningen utförs anonymt som en webbundersökning. Ekonomienkäten har gjorts två gånger per år sedan starten år 2000 – denna undersökning var således den sjuttonde.